PREPORUKE

PREPORUKA KOMISIJE (EU) 2021/1534

od 16. rujna 2021.

o jamčenju zaštite, sigurnosti i jačanja položaja novinara i drugih medijskih djelatnika u Europskoj uniji

EUROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 292.,

budući da:

(1) Kako je utvrđeno u članku 2. Ugovora o Europskoj uniji, EU se temelji na vrijednostima poštovanja ljudskog dostojanstva, slobode, demokracije, jednakosti, vladavine prava i poštovanja ljudskih prava. To uključuje poštovanje slobode i pluralizma medija i prava na slobodu izražavanja, za što je nužno stalno zalaganje za zaštitu slobodnih, pluralističkih i neovisnih medija, koji su ključna sastavnica demokratskih sustava i vladavine prava.

(2) Obveza EU-a i njegovih država članica da poštuju slobodu i pluralizam medija temelji se i na članku 11. Povelje Europske unije o temeljnim pravima („Povelja"). Pravo na slobodu izražavanja, sadržano u istom članku, uključuje slobodu mišljenja te primanja i širenja informacija i ideja bez upletanja tijela javne vlasti i bez obzira na granice ([1]). Ta načela i prava građanima bi trebala omogućiti pristup brojnim izvorima informacija i mišljenja te im tako omogućiti da oblikuju mišljenja, propituju rad vlade i dobiju potrebne informacije kako bi mogli slobodno ostvariti svoje pravo glasa. Države članice dužne su pravnim, administrativnim i praktičnim mjerama osigurati poticajno okruženje za medije i novinare ([2]).

(3) EU se općenito smatra jednim od najsigurnijih prostora za novinare i druge medijske djelatnike ([3]). Među ostalim, u Komisijinim izvješćima o vladavini prava za 2020. i 2021. ([4]) ipak je zabilježen zabrinjavajući porast ([5]) fizičkih, pravnih i internetskih prijetnji novinarima i drugim medijskim djelatnicima te napada na njih posljednjih godina. Broj dojava o napadima, nasilju i uznemiravanju novinara i drugih medijskih djelatnika u državama članicama EU-a i dalje raste ([6]). Teroristički napad na tjednik „Charlie Hebdo" 2015. u Francuskoj, u kojem je ubijeno 12 osoba, i ubojstva istraživačkih novinara Daphne Caruane Galizije 2017. na Malti te Jána Kuciaka i njegove zaručnice Martine Kušnírove 2018. u Slovačkoj jasno pokazuju nužnost bolje zaštite novinara ([7]). Nedavnim slučajevima koji se trenutačno istražuju, kao što su ubojstva grčkog novinara Giorgiosa Karaivaza i nizozemskog novinara Petera R. de Vriesa u 2021., istaknule su se potrebe rješavanja pitanja sigurnosti novinara u EU-u.

(4) Komisija je u svojem akcijskom planu za europsku demokraciju ([8]) predstavila ambiciozan plan za jačanje položaja građana i izgradnju otpornijih demokracija u cijelom EU-u, u kojem je naglašena važna uloga neovisnih i pluralističkih medija u omogućavanju građanima da donesu informirane odluke te u borbi protiv dezinformiranja. U tu je svrhu akcijskim planom za europsku demokraciju predviđeno postizanje niza konkretnih rezultata s ciljem podupiranja i zaštite slobode i pluralizma medija, kao što je to posebno slučaj s ovom Preporukom i predstojećom inicijativom Komisije za rješavanje strateških tužbi protiv javnog sudjelovanja (SLAPP-ovi).

([1]) Ta je sloboda sadržana i u članku 10. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava, kako je tumači Europski sud za ljudska prava Vijeća Europe.
([2]) U članku 51. stavku 1. Povelje propisano je da države članice moraju poštovati i promicati prava i načela sadržana u Povelji kad provode pravo EU-a.
([3]) Izvješće o Svjetskom indeksu slobode medija za 2020.
([4]) COM(2020) 580 final, 30. rujna 2020. i COM(2021) 700 final, 20. srpnja 2021.
([5]) Kako je potvrđeno i u Izvješću o praćenju medijskog pluralizma za 2020. i 2021. Vidjeti: https://cmpf.eui.eu/media-pluralism-monitor/
([6]) Vijeće Europe, Platforma za promicanje zaštite novinarstva i sigurnosti novinara.
([7]) Prema podacima Promatračke skupine UNESCO-a o ubijenim novinarima.
([8]) COM(2020) 790 final, 3. prosinca 2020.

(5) Ovom se Preporukom dopunjuje Direktiva o audiovizualnim medijskim uslugama ([9]) i Komisijin prijedlog Akta o digitalnim uslugama ([10]), kojima se nastoje zaštititi gledatelji audiovizualnih medijskih sadržaja i svi korisnici digitalnih usluga u cijelom EU-u. Njome se dopunjuje i akcijski plan za medijski i audiovizualni sektor ([11]), kojim je predviđen plan za oporavak i transformaciju audiovizualnog i medijskog sektora, te Komunikacija o digitalnom kompasu ([12]), u kojoj se naglašava da se europski pristup digitalnom društvu mora temeljiti na punom poštovanju temeljnih prava EU-a, uključujući slobodu izražavanja. Preporuka se temelji na nalazima godišnjih izvješća o vladavini prava u kojima se analizira stanje vladavine prava u EU-u i njegovim državama članicama, posebno u smislu slobode i pluralizma medija. Ovom se Preporukom utvrđuju preporuke upućene državama članicama za suzbijanje, među ostalim, prijetnji posebno istaknutih u Komisijinim izvješćima o vladavini prava za 2020. i 2021.

(6) Ova je Preporuka u potpunosti u skladu sa Strategijom EU-a za prava žrtava 2020.–2025. ([13]) i Strategijom EU-a za rodnu ravnopravnost 2020.–2025. ([14]), Komisijinim mjerama u širem kontekstu ravnopravnosti, osobito Strategijom o ravnopravnosti LGBTIQ osoba 2020.–2025. ([15]), Akcijskim planom EU-a za antirasizam 2020.–2025. ([16]), Akcijskim planom za integraciju i uključivanje ([17]), strateškim okvirom EU-a za jednakost, uključivanje i sudjelovanje Roma 2020.–2030. ([18]) i Strategijom o pravima osoba s invaliditetom ([19]). Preporuka je u potpunosti u skladu i s dokumentima politike vanjskog djelovanja, kao što su Akcijski plan EU-a za ljudska prava i demokraciju 2020.–2024. ([20]), Smjernice EU-a o ljudskim pravima koje se odnose na slobodu izražavanja na internetu i izvan njega ([21]) te Akcijski plan EU-a za rodnu ravnopravnost III ([22]), što doprinosi unutarnjoj i vanjskoj usklađenosti. Snaga vanjskog djelovanja EU-a u području temeljnih prava ovisi o načinu na koji EU njeguje i jača svoje demokratske temelje u Uniji.

(7) Komisija pruža financijsku potporu novinarima i drugim medijskim djelatnicima kroz projekte u području slobode i pluralizma medija u EU-u i trećim zemljama. Na primjer, Komisija od 2014. sufinancira alat za praćenje medijskog pluralizma, u okviru kojeg se analiziraju rizici za slobodu i pluralizam medija u cijeloj Europi te se izvješćuje o mehanizmima za zaštitu slobode izražavanja, sigurnosti i radnih uvjeta novinara. Komisija je predana daljnjem pružanju potpore takvim projektima, osobito, u okviru programa Kreativna Europa.

(8) Europski parlament aktivno se zalaže za jačanje djelovanja Unije u pogledu zaštite novinara. U svojem Izvješću od 25. studenoga 2020. ([23]) Parlament je izrazio trajnu i duboku zabrinutost zbog stanja slobode medija u EU-u u kontekstu kontinuiranih zlostavljanja i napada na novinare i druge medijske djelatnike. Parlament je u svojoj Rezoluciji od 29. travnja 2021. ([24]) napomenuo da je zaštita istraživačkih novinara i zviždača ([25]) od ključnog interesa za društvo, a u Rezoluciji od 24. lipnja 2021. istaknuo je i zabrinutost zbog fizičkih, psiholoških i ekonomskih prijetnji novinarima i drugim medijskim djelatnicima u EU-u ([26]).

([9]) Direktiva (EU) 2018/1808 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. studenoga 2018. o izmjeni Direktive 2010/13/EU o koordinaciji određenih odredaba utvrđenih zakonima i drugim propisima u državama članicama o pružanju audiovizualnih medijskih usluga (SL L 303, 28.11.2018., str. 69.).

([10]) COM(2020) 825 final, 15. prosinca 2020.

([11]) COM(2020) 784 final, 3. prosinca 2020.

([12]) COM(2021) 118 final, 9. ožujka 2021. U Komunikaciji se navodi i da su nove specijalizirane digitalne vještine za zaposlene preduvjet za aktivno sudjelovanje u digitalnom desetljeću.

([13]) COM(2020) 258 final, 24. lipnja 2020.

([14]) COM(2020) 152 final, 5. ožujka 2020.

([15]) COM(2020) 698 final, 12. studenog 2020.

([16]) COM(2020) 565 final, 18. rujna 2020.

([17]) COM(2020) 758 final, 24. studenog 2020.

([18]) COM(2020) 620 final, 7. listopada 2020.

([19]) COM(2021) 101 final, 3. ožujka 2021.

([20]) Zaključci Vijeća iz 2020. o Akcijskom planu EU-a za ljudska prava i demokraciju za razdoblje 2020.–2024., https://www.consilium.europa.eu/media/46838/st12848-en20.pdf

([21]) Smjernice Vijeća iz 2014. o ljudskim pravima koje se odnose na slobodu izražavanja na internetu i izvan njega, https://www.consilium.europa.eu/media/28348/142549.pdf

([22]) JOIN(2020) 17 final, 25. studenoga 2020.

([23]) PE652.307v02-00.

([24]) P9_TA (2021)0148.

([25]) Treba napomenuti da je Direktiva (EU) 2019/1937 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2019. o zaštiti osoba koje prijavljuju povrede prava Unije (SL L 305, 26.11.2019., str. 17.) donesena 23. listopada 2019. te da je stupila na snagu 16. prosinca 2019. Države članice moraju je do 17. prosinca 2021. prenijeti u svoje nacionalno zakonodavstvo. Direktivom se utvrđuju zajednički standardi zaštite u cijelom EU-u za zviždače koji svojem poslodavcu prijave povrede prava Unije.

([26]) P9_TA (2021)0313.

(9) U Preporuci Vijeća Europe o zaštiti novinarstva i sigurnosti novinara i drugih medijskih aktera iz 2016. ([27]), koja se temelji na zahtjevima Europske konvencije o ljudskim pravima (EKLJP) i relevantnoj sudskoj praksi Europskog suda za ljudska prava, utvrđeni su sveobuhvatni standardi u tom području. Preporuka uključuje opsežne smjernice o prevenciji, zaštiti, kaznenom progonu i promicanju informiranja, obrazovanja i podizanja svijesti. Međutim, u provedbenoj strategiji koju je 28. ožujka 2018. donio Upravljački odbor Vijeća Europe za medije i informacijsko društvo istaknuta je hitna potreba za daljnjim napretkom u primjeni Preporuke ([28]). Platforma Vijeća Europe za promicanje zaštite novinarstva i sigurnosti novinara ([29]) i dalje bilježi sve više dojava o napadima na novinare i druge medijske djelatnike ili o nasilju nad njima. Kako bi novinari imali najpotpuniji pristup javnim informacijama i mogli obavljati svoj posao, iznimno su važni i standardi uključeni u Konvenciju Vijeća Europe o pristupu službenim dokumentima ([30]). Cilj je ove Preporuke poduprijeti provedbu standarda Vijeća Europe, a posebno Preporuke iz 2016. o zaštiti novinarstva i sigurnosti novinara i drugih medijskih aktera.

(10) U pripremi ove Preporuke Komisija je u ožujku 2021. organizirala strukturirani dijalog u okviru Europskog foruma za informativne medije ([31]), u kojem su sudjelovali novinari, udruženja novinara, vijeća za medije, informativni mediji, tijela kaznenog progona, zastupnici u Europskom parlamentu, predstavnici država članica i njihovih regulatornih tijela te međunarodne organizacije.

(11) Ovom Preporukom Komisija nastoji ojačati slobodu i pluralizam medija u EU-u promicanjem zajedničkih i koordiniranih nastojanja država članica u poboljšanju zaštite, sigurnosti i jačanja položaja novinara i drugih medijskih djelatnika. Taj koordinirani pristup, koji uključuje sve ključne dionike u državama članicama i na razini EU-a te relevantne međunarodne organizacije, nužan je kako bi novinari i drugi medijski djelatnici mogli sigurno i učinkovito obavljati svoju djelatnost u Europi.

(12) Kako bi se osiguralo i očuvalo poticajno okruženje za novinare i druge medijske djelatnike, u Preporuci su istaknuti određeni problemi obuhvaćeni pojedinim ključnim aspektima te preporuke. To uključuje horizontalne preporuke za učinkovit progon kaznenih djela, suradnju s tijelima kaznenog progona, mehanizme za brzi odgovor, osposobljavanje, pristup informacijama i mjestima događanja te gospodarsku i socijalnu zaštitu. Nadalje, Preporuka uključuje posebne preporuke kad je riječ o prosvjedima i demonstracijama, sigurnosti na internetu i digitalnom jačanju položaja, među ostalim, novinarki, novinara koji su pripadnici manjina ili onih koji izvješćuju o ravnopravnosti.

(13) Zastrašivanje, fizičko i psihičko nasilje, nezakonita uhićenja i proizvoljna pritvaranja, nezakoniti nadzor, rodno uvjetovano nasilje, uznemiravanje ili diskriminatorni napadi, na internetu ili izvan njega, samo su neki primjeri prijetnji novinarima i drugim medijskim djelatnicima. Javna tijela dužna su štititi slobodu izražavanja i sigurnost novinara osiguravanjem odgovarajućeg pravnog okruženja, ozbiljnim shvaćanjem kaznenih djela prijetnje upućenih novinarima, snažnim progonom počinitelja svih napada te primjerenim istragama i daljnjim praćenjem, uključujući primjenu učinkovitih, proporcionalnih i odvraćajući sankcija. Od ključne je važnosti osigurati temeljitost, nepristranost, neovisnost, transparentnost te pravodobnost istraga i progona kaznenih djela protiv novinara. Kako bi se poboljšala učinkovitost istražnih mjera, tijela država članica mogla bi razmotriti osnivanje posebnih jedinica u okviru policijskih snaga koje bi, u suradnji s predstavnicima novinara ([32]), istraživale kaznena djela počinjena nad novinarima. Uspjehu sudskih postupaka moglo bi pridonijeti i imenovanje i osposobljavanje koordinatorâ za tužiteljstvo i sudove. Isto tako, za novinare i druge medijske djelatnike čija je sigurnost ugrožena ključno je pružanje mjera osobne zaštite. Budući da kaznena djela protiv novinara mogu biti i transnacionalna, države članice trebale bi u

([27]) CM/Rec (2016) 4.
([28]) Vodič za provedbu Preporuke CM/Rec(2016) 4 o zaštiti novinarstva i sigurnosti novinara i drugih medijskih aktera.
([29]) https://www.coe.int/en/web/media-freedom Zbog niske stope odaziva država članica potrebno je daljnje djelovanje.
([30]) Konvencija Vijeća Europe o pristupu službenim dokumentima, https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/205
([31]) Europski forum za informativne medije osnovala je Komisija u okviru akcijskog plana za medijski i audiovizualni sektor radi jačanja suradnje s dionicima u pitanjima povezanima s medijima.
([32]) UNESCO/IAP, Smjernice za tužitelje u slučajevima kaznenih djela protiv novinara.

potpunosti iskoristiti postojeće europske okvire pravne suradnje i, prema potrebi, zatražiti potporu specijaliziranih europskih agencija kao što su Europol i Eurojust. U skladu s Prijedlogom Komisije o jačanju mandata Europola ([33]), kad u posebnim slučajevima smatra da bi trebalo pokrenuti kaznenu istragu, Europol može pozvati nadležna tijela države članice da pokrenu, vode ili koordiniraju istragu kaznenog djela koje utječe na zajednički interes obuhvaćen određenom politikom EU-a, čak i ako predmetno kazneno djelo nema prekograničnu dimenziju.

(14) Neometanom, učinkovitom i odgovarajućom suradnjom novinara, drugih medijskih djelatnika i tijela kaznenog progona mogla bi se osigurati bolja prevencija prijetnji i napada. Države članice trebale bi utvrditi okvire za suradnju među novinarima, udruženjima novinara i tijelima kaznenog progona te aktivno poticati dijalog ([34]) među njima, uz sudjelovanje tijela za samoregulaciju medija (vijeća za medije i tisak). Ta bi suradnja mogla uključivati osnivanje zajedničkih koordinacijskih centara sastavljenih od tijelâ kaznenog progona i predstavnikâ novinara ([35]). Zajednički koordinacijski centri trebali bi blisko surađivati sa specijaliziranim službama za potporu žrtvama, koje su ključne za zaštitu sigurnosti i psihološke dobrobiti novinara koji su žrtve kaznenih djela.

(15) Uvođenje kontaktnih točaka za potporu te mehanizama za brzi odgovor i rano upozoravanje, neovisno o tijelima kaznenog progona, ključna je sastavnica sustava potpore za novinare i druge medijske djelatnike koji su meta fizičkih napada i napada na internetu. Te bi kontaktne točke trebale biti besplatne i lako dostupne novinarima (i, prema potrebi, njihovim obiteljima) i djelovati na transparentan način. U skladu s Direktivom 2012/29/EU ([36]) svaka žrtva ima pravo na potporu i zaštitu u skladu sa svojim individualnim potrebama. Države članice trebale bi poduzeti mjere za osnivanje i održavanje specijaliziranih službi za potporu, posebno kontaktnih točaka, u kojima bi se pružale usluge savjetovanja, pravni savjeti i psihološka potpora te skloništa ili drugi odgovarajući smještaj za novinare i druge medijske djelatnike koji su žrtve kaznenih djela. Te bi kontaktne točke trebale djelovati i kao „digitalna skloništa" i pružati potporu u području digitalne sigurnosti, uključujući, ako je izvedivo, pružanje stručnog znanja u području kibersigurnosti. Trebali bi pružati potporu novinarima i redakcijama u suočavanju s prijetnjama i uznemiravanjem novinara na internetu, pa i s prijetnjama i uznemiravanjem zbog spola, spolne orijentacije, etničkog ili socijalnog podrijetla novinara ili bilo kojeg drugog razloga navedenog u članku 21. Povelje. Za učinkovito funkcioniranje mehanizama za brzi odgovor i rano upozoravanje nužno je stabilno i primjereno financiranje subjekata koji obavljaju te zadaće ([37]).

(16) Potreban je čvrst sustav zaštitnih mjera na nacionalnoj razini kako bi se novinarima omogućilo da ispune svoju ključnu ulogu „na terenu", posebno u smislu pristupa mjestima događanja, izvorima informacija i izvješćivanja o događajima od javnog interesa ([38]). Tijela država članica trebala bi na najmanju moguću mjeru svesti rizik od proizvoljnog uskraćivanja akreditacije ili registracije odnosno kompliciranih sustava ili postupaka registracije i akreditacije koji bi novinare i druge medijske djelatnike mogli odvratiti od učinkovitog obavljanja posla i istodobno neopravdano, diskriminirajuće ili neproporcionalno ograničiti slobodu pružanja novinarskih usluga. To je ključno kako bi se zaštitilo poticajno okruženje za slobodu izražavanja te osiguralo sudjelovanje novinara i drugih medijskih djelatnika u javnim raspravama o pitanjima od legitimnog javnog interesa.

(17) Osiguravanje novinarima pristupa dokumentima i informacijama, uključujući službene internetske stranice, i dobivanja pravodobnih odgovora nužan je preduvjet da bi oni mogli obavljati svoj posao. Iako je pristup informacijama zakonski zajamčen u svim državama članicama, u praksi su prepreke i dalje vrlo česte ([39]). Osim toga, nedavni hitni zakonodavni akti doneseni radi suzbijanja dezinformiranja tijekom pandemije bolesti COVID-19, od kojih su neki sadržavali odredbe kaznene prirode, u nekim su slučajevima odvraćali novinare od njihova rada ([40]). Takvim bi se odredbama mogla uvesti neopravdana, diskriminirajuća ili neproporcionalna ograničenja slobode pružanja novinarskih usluga. U svojoj Komunikaciji o borbi protiv dezinformacija o bolesti

([33]) COM(2020) 796 final, 9. prosinca 2020.
([34]) Npr. Policijski kodeks za slobodu tiska.
([35]) Npr. protokol „PersVeilig" u Nizozemskoj i koordinacijski centar u Italiji za fenomen zastrašivanja novinara u Italiji.
([36]) Direktiva 2012/29/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2012. o uspostavi minimalnih standarda za prava, potporu i zaštitu žrtava kaznenih djela te o zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2001/220/PUP (SL L 315, 14.11.2012., str. 57.).
([37]) Na razini EU-a Komisija podupire europski mehanizam za brzi odgovor na povredu slobode tiska i medija posebnim pilot-projektom, https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/pilot-project-europe-wide-response-mechanism-violation-press-and-media-freedom
([38]) Venecijanska komisija i smjernice OESS-a/ODIHR-a o slobodi mirnog okupljanja.
([39]) Izvješće o vladavini prava za 2021. Konkretno, pravila o zaštiti podataka u određenim se državama članicama mogu upotrijebiti kao izgovor za ograničavanje pristupa informacijama.
([40]) IPI COVID-19 Praćenje slobode medija.

COVID-19 ([41]) Komisija je istaknula da zakoni kojima se ta kaznena djela preširoko definiraju ili oni kojima se utvrđuju neproporcionalne kazne mogu ograničiti spremnost izvora da razgovaraju s novinarima i dovesti do autocenzure.

(18) Moderan okvir za zaštitu novinara trebao bi uključivati kontinuirani razvoj kompetencija i vještina svih aktera relevantnih za zaštitu novinara i drugih medijskih djelatnika ([42]). Osposobljavanjem tijelâ kaznenog progona može se povećati razina osviještenosti i pozornosti policijskih snaga kako bi se zajamčila sigurnost novinara i drugih medijskih djelatnika. Pravosuđe i tužiteljstvo trebali bi imati koristi i od posebnog osposobljavanja koje bi im moglo omogućiti bolje razumijevanje, primjerice, međunarodnih standarda o slobodi izražavanja, pristupa informacijama i sigurnosti novinara ([43]). Osposobljavanje je jednako važno za promicanje najučinkovitijih pristupa sprečavanju fizičkih napada i napada na internetu usmjerenih na novinare te bi sudionicima trebalo pružiti odgovarajuće alate za suzbijanje takvih prijetnji. Trebalo bi poticati suradnju novinara, udruženja novinara, internetskih platformi i predstavnika tijela kaznenog progona. Isto tako, medijske kuće mogu ojačati položaj novinara, uključujući onih u nestandardnim radnim odnosima (vanjski suradnici, samozaposleni novinari i drugi medijski djelatnici), redovitim osposobljavanjem o sigurnosnim pitanjima te razvojem analize rizika, operativnih planova i sustava izvješćivanja nakon incidenta. Za razvoj tih vještina potrebno je specijalizirano osposobljavanje koje je često skupo i koje obično mogu pružati samo velike i uhodane redakcije. Stoga bi manjim medijskim kućama u tom smislu mogla biti potrebna financijska pomoć. Isto tako, financijsku pomoć mogli bi trebati i vanjski suradnici, samozaposleni novinari i drugi medijski djelatnici jer često moraju pohađati osposobljavanje o vlastitom trošku. Treba istaknuti i važnost osposobljavanja provjeravatelja činjenica, koji su također važna sastavnica medijskog okruženja.

(19) Gospodarske posljedice bolesti COVID-19 ukazale su na potrebu da se osiguraju sigurni i prikladni radni uvjeti za novinare. U teškoj su se situaciji posebno našli novinari koji su vanjski suradnici jer često gube izvore prihoda i imaju malu ili nikakvu socijalnu zaštitu. U skladu s Preporukom Vijeća od 8. studenoga 2019. ([44]) okvir za zaštitu novinara trebao bi uključivati formalan i učinkovit pristup odgovarajućoj socijalnoj zaštiti za sve novinare i druge medijske djelatnike, uključujući one u nestandardnim radnim odnosima. To se ne odnosi samo na dostupnost mehanizama za potporu dohotku, već i na učinkovit i nediskriminirajući pristup drugim oblicima socijalne zaštite, primjerice dopustu ili mjerama roditeljske potpore.

(20) U borbi protiv organiziranog kriminala, korupcije i ekstremizma ključnu ulogu imaju istraživački novinari. Oni su zbog svog rada izloženi osobito visokom riziku od fizičkih prijetnji i napada, što u najtragičnijim slučajevima može rezultirati ubojstvima, što je posljednjih godina doista i viđeno u Europi. Države članice pozivaju se na jačanje mjera zaštite novinara i drugih medijskih djelatnika koji rade na pitanjima povezanima s organiziranim kriminalom i korupcijom. Nadalje, države članice trebale bi učinkovito iskoristiti sve dostupne alate transnacionalne suradnje za brzu istragu kaznenih djela protiv novinara koji su žrtve organiziranog kriminala kako bi se odgovorni brzo priveli pravdi.

(21) Novinari i drugi medijski djelatnici suočavaju se sa sve više napada i uznemiravanja tijekom prosvjeda i demonstracija, kad mogu biti izloženi napadima pojedinaca, od fizičkih napada, nasilja i verbalnog zlostavljanja do napada na opremu. Ponekad mogu biti izloženi mjerama tijela kaznenog progona, kao što su proizvoljna uhićenja i ispitivanja ili neproporcionalne optužbe za kaznena djela ([45]). Stoga su, kako bi se zajamčila sigurnost novinara tijekom prosvjeda, smanjio rizik od potencijalno neopravdanih ili neproporcionalnih mjera i osigurala učinkovita zaštita snaga kaznenog progona, potrebna operativna rješenja i osposobljavanja. Konkretno, neovisni časnici za vezu mogli bi osigurati da tijekom prosvjeda tijela kaznenog progona komuniciraju s novinarima te bi mogli

([41]) JOIN(2020) 8 final od 10. lipnja 2020.

([42]) Države članice mogle bi se prijaviti za module osposobljavanja u kontekstu ponuda za osposobljavanje međunarodnih organizacija kao što su Vijeće Europe ili UNESCO. Države članice koje odluče razviti vlastite module osposobljavanja moraju osigurati da sadržaj bude u skladu s europskim standardima, a inspirirati ih mogu moduli osposobljavanja koje nude međunarodne organizacije.

([43]) Npr. masovni otvoreni internetski tečaj UNESCO-a za suce i pravosudne aktere o međunarodnim standardima slobode izražavanja i sigurnosti novinara.

([44]) Preporuka Vijeća od 8. studenoga 2019. o pristupu radnika i samozaposlenih osoba socijalnoj zaštiti 2019/C 387/01 (SL C 387, 15.11.2019., str. 1.).

([45]) „Wanted! Real action for media freedom in Europe" (Traži se poduzimanje stvarnih mjera za slobodu medija u Europi), Godišnje izvješće partnerskih organizacija Platforme Vijeća Europe za promicanje zaštite novinarstva i sigurnosti novinara, Vijeće Europe, 2021.

djelovati kao prve kontaktne točke za novinare u slučaju nasilja ili uznemiravanja. Takvi časnici za vezu mogli bi biti osposobljeni za tehnike upravljanja rizicima i njihova smanjenja tijekom javnih okupljanja te pružati početno savjetovanje o pravnim lijekovima za novinare koji su žrtve nasilja tijekom prosvjeda ili demonstracija.

(22) Digitalna i internetska sigurnost postale su velik problem za novinare. Česte su kampanje ponižavanja te ocrnjivanje novinara na internetu. Situacija je posebno zabrinjavajuća kad takve napade pokreću političari ili moćne javne osobe ([46]). Sinkronizirani napadi na novinare trolovima i botovima, hakiranje e-pošte, ograničenja na internetu ili kiberzlostavljanje neki su od primjera internetskih napada na novinare i njihove izvore. Posebno je zabrinjavajuća sigurnost novinarki. Novinari i drugi medijski djelatnici nisu samo mete poticanja na mržnju na internetu ([47]) i prijetnji fizičkim nasiljem, nego mogu biti i predmet nezakonitog nadzora ([48]), među ostalim u kontekstu policijskih istraga koje mogu ugroziti zaštitu novinarskih izvora. Stoga je od ključne važnosti za zaštitu povjerljivosti komunikacije novinara zajamčiti kibersigurnost mobilnih komunikacijskih uređaja te činjenicu da novinari i drugi medijski djelatnici ne budu podvrgnuti nezakonitom praćenju ili nadzoru na internetu. U osiguravanju digitalne sigurnosti ulogu bi trebala imati tijela država članica nadležna za medije, kazneni progon na internetu i kibersigurnost.

(23) Obrada osobnih podataka prikupljenih s pomoću alata za praćenje ili nadzor mora biti u skladu s Općom uredbom o zaštiti podataka (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća ([49]) i Direktivom o izvršavanju zakonodavstva (EU) 2016/680 Europskog parlamenta i Vijeća ([50]), ovisno o slučaju. Nacionalna tijela za zaštitu podataka i sudovi imaju ključnu ulogu u osiguravanju njihove učinkovite provedbe.

(24) Novinari i drugi medijski djelatnici trebali bi raspolagati digitalnim vještinama kako bi ojačali svoju kiberotpornost i kako bi se mogli bolje suočiti s kiberprijetnjama. Trebalo bi poticati učinkovit dijalog između tijela za samoregulaciju medija, udruženja novinara i predstavnika novinarskog sektora te tijela država članica u području medija, kaznenog progona na internetu i kibersigurnosti posebno kako bi se razvile digitalne vještine novinara i drugih medijskih djelatnika, primjerice ciljanim osposobljavanjem ([51]).

(25) Statistički podaci pokazuju da su novinarke izložene većem broju prijetnji od njihovih muških kolega ([52]), posebno kad je riječ o uznemiravanjima na internetu, silovanjima i prijetnjama smrću te poticanjima na mržnju na temelju roda. Ti su napadi ponekad organizirani kako bi se diskreditiralo ili ušutkalo novinarke, što može dovesti do autocenzure, povlačenja iz internetskih zajednica ili čak do napuštanja struke ([53]). Istraživanja pokazuju i da su takvi oblici uznemiravanja na internetu, prijetnji i poticanja na mržnju pretežito usmjereni na novinare koji su pripadnici

([46]) Izvješće o vladavini prava za 2021.

([47]) Kako bi se spriječilo i suzbilo širenje nezakonitog govora mržnje na internetu, Komisija je u svibnju 2016. s velikim internetskim platformama dogovorila uvođenje „Kodeksa postupanja za borbu protiv nezakonitog govora mržnje na internetu”. Komisija namjerava i proširiti popis kaznenih djela u EU-u kako bi uključivao govor mržnje i zločin iz mržnje.

([48]) https://forbiddenstories.org/fr/case/le-pegasus-project/

([49]) Uredba (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka) (SL L 119, 4.5.2016., str. 1.).

([50]) Direktiva (EU) 2016/680 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka od strane nadležnih tijela u svrhe sprečavanja, istrage, otkrivanja ili progona kaznenih djela ili izvršavanja kaznenih sankcija i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Okvirne odluke Vijeća 2008/977/PUP (SL L 119, 4.5.2016., str. 89.).

([51]) Kako je predviđeno u akcijskom planu za europsku demokraciju, Komisija se obvezala i na promicanje održivog financiranja projekata usmjerenih na pravnu i praktičnu pomoć novinarima u EU-u i izvan njega, uključujući osposobljavanje novinara u području sigurnosti i kibersigurnosti te diplomatsku potporu.

([52]) Npr. Godišnje izvješće partnerskih organizacija Platforme Vijeća Europe za promicanje zaštite novinarstva i sigurnosti novinara (2021.) https://rm.coe.int/final-version-annual-report-2021-en-wanted-real-action-for-media-freed/1680a2440e; Online violence against women journalists: a global snapshot of incidence and impacts (Nasilje nad novinarkama na internetu: globalni prikaz pojava i posljedica), UNESCO (2020.), https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000375136; Resource Guide on the Safety of Female Journalists Online (Vodič za resurse o sigurnosti ženskih novinara na internetu), OESS (2020.), https://www.osce.org/representative-on-freedom-of-media/468861

([53]) Globalna studija ICFJ-a i UNESCO-a: „Online violence Against Women Journalists” (Nasilje nad novinarkama na internetu) i Izvješće o praćenju medijskog pluralizma za 2021., vidjeti: https://cmpf.eui.eu/media-pluralism-monitor/

manjina, migrantskog podrijetla ili koji izvještavaju o povezanim pitanjima ([54]). Novinarke koje izvješćuju o temama povezanima s rodom i ravnopravnošću posebno su izložene prijetnjama i odmazdama ([55]).

(26) Dostupni podaci pokazuju da je rodno uvjetovano nasilje i dalje rašireno diljem Europe ([56]). Međutim, i dalje su slabo dostupni detaljni podaci o nasilju nad novinarkama, novinarima koji su pripadnici manjina i onima koji izvješćuju o ravnopravnosti, a o tome se i netransparentno izvješćuje. Države članice, novinarski sektor, civilno društvo i istraživači trebali bi surađivati kako bi saznali više o takvom nasilju. To bi se moglo postići i poticanjem nacionalnih tijela za ravnopravnost da redovito izvješćuju o položaju tih novinara.

(27) Žene su u medijskom sektoru i dalje nedovoljno zastupljene na rukovodećim i najvišim izvršnim funkcijama, kao i u ulozi glavnih urednika ([57]). Osim toga, diskriminacija novinarki, novinara koji su pripadnici manjina ili onima koji izvješćuju o ravnopravnosti moguća je i u samim redakcijama. Stoga je potrebno poduzeti mjere kako bi se poboljšala ravnopravnost i uključenost u medijski sektor, pružile ravnopravne mogućnosti rada te sigurno i uključivo radno okruženje ([58]). Redoviti dijalozi između država članica, predstavnika novinara i tijela za samoregulaciju medija te kolektivni ugovori također imaju važnu ulogu u suzbijanju svih oblika nasilja, uznemiravanja i diskriminacije u medijskom sektoru.

(28) Ovom se Preporukom priznaje važna uloga organizacija civilnog društva i novinskih organizacija u suzbijanju uznemiravanja, prijetnji i poticanja na mržnju na internetu i izvan njega te diskriminacije novinarki, novinara koji su pripadnici manjina ili onih koji izvješćuju o ravnopravnosti. Važno je podržati inicijative organizacija civilnog društva radi informiranja, pružanja potpore i jačanja položaja tih novinara. Isto vrijedi i za inicijative za promicanje razmjene znanja i najbolje prakse među novinskim organizacijama.

(29) Komisija će održavati redovit dijalog s državama članicama i dionicima na relevantnim forumima, posebno na Europskom forumu za informativne medije, te će pomno pratiti sve mjere koje su države članice poduzele nakon donošenja ove Preporuke. Mreža kontaktnih točaka koje se bave vladavinom prava može raspravljati i o pitanjima povezanima sa sigurnošću novinara u širem kontekstu vladavine prava. Države članice trebale bi najkasnije 18 mjeseci nakon donošenja Preporuke, a nakon toga na zahtjev, Komisiji dostaviti sve relevantne informacije za koje se razumno može očekivati da će ih pružiti kako bi Komisija mogla pratiti usklađenost. Komisija namjerava provoditi evaluacije kojima će se ocijeniti kako države članice provode ovu Preporuku i razviti ključne pokazatelje uspješnosti koji se, na primjer, odnose na dojave u okviru Platforme Vijeća Europe za promicanje zaštite novinarstva i sigurnosti novinara, odgovore na takve dojave, neriješene i riješene sudske postupke u vezi s kaznenim djelima protiv novinara, uključenost relevantnih tijela EU-a u te postupke te uspješnost projekata i mjera koje su države članice uspostavile kako bi podržale novinare i druge medijske djelatnike. Na temelju prikupljenih informacija i svih drugih dostupnih informacija ([59]) Komisija će procijeniti učinak ove Preporuke i utvrditi jesu li potrebni dodatni koraci za jamčenje zaštite, sigurnosti i jačanje položaja novinara i drugih medijskih djelatnika.

(30) Ova je Preporuka upućena državama članicama. Zemlje kandidatkinje, potencijalne kandidatkinje za pristupanje EU-u i zemlje obuhvaćene politikom susjedstva EU-a također se potiču da slijede ovu Preporuku,

([54]) IPI, Newsroom Best Practices for Addressing Online Violence against Journalists (Najbolje redakcijske prakse za sprečavanje nasilja nad novinarima na internetu).

([55]) UNESCO, The Chilling Global trends in online violence against women journalists (Zastrašujući svjetski trendovi u nasilju nad novinarkama na internetu).

([56]) Agencija Europske unije za temeljna prava (FRA), Violence against women: an EU-wide survey (Nasilje nad ženama: istraživanje na razini EU-a), 2014. FRA, Crime, safety and victims' rights (Kriminal, sigurnost i prava žrtava), 2021.

([57]) U alatu za praćenje medijskog pluralizma iz 2020. i 2021. navodi se, na temelju pokazatelja socijalne uključivosti, da se žene u pristupu medijima suočavaju s velikim rizicima.

([58]) UNESCO-ove predstojeće smjernice i preporuke za redakcije o tome kako spriječiti i suzbiti nasilje nad novinarkama i Konvencija o nasilju i uznemiravanju Međunarodne organizacija rada C190 iz 2019., s naglaskom na nasilju i uznemiravanju u radnom okruženju.

([59]) Kao što su izvješća ili mišljenja međunarodnih organizacija i tijela, primjerice Vijeća Europe i Venecijanske komisije.

DONIJELA JE OVU PREPORUKU:

SVRHA PREPORUKE

(1) Ovom se Preporukom utvrđuju smjernice za države članice da poduzmu učinkovite, primjerene i proporcionalne mjere kako bi zajamčile zaštitu, sigurnost i jačanje položaja novinara u potpunosti u skladu s Poveljom EU-a o temeljnim pravima, a posebno s načelima slobode i pluralizma medija, pravom na slobodu izražavanja i informiranja, pravom na integritet osobe, pravom na slobodu i sigurnost te pravom na nediskriminaciju, kao i drugim primjenjivim odredbama prava EU-a, međunarodnim standardima i ustavnim tradicijama koje su zajedničke državama članicama.

(2) Ova Preporuka nastavak je i konsolidacija dostignuća u okviru postojeće politike i aktivnosti potpore na nacionalnoj razini, na razini EU-a i na međunarodnoj razini kako bi se zajamčila zaštita, sigurnost i jačanje položaja novinara te promicali i zaštitili sloboda i pluralizam medija.

(3) Ovom se Preporukom ne dovode u pitanje prava i obveze država članica da poduzimaju mjere za povećanje sigurnosti novinara u skladu s nacionalnim pravnim sustavima, profesionalnim standardima, smjernicama i protokolima.

OPĆE PREPORUKE ZA JAMČENJE ZAŠTITE, SIGURNOSTI I JAČANJA POLOŽAJA NOVINARA U EU-a

Učinkovita i nepristrana istraga i progon kaznenih djela

(4) Države članice trebale bi sva kaznena djela počinjena protiv novinara, na internetu ili izvan njega, istraživati i kazneno goniti nepristrano, neovisno, učinkovito, transparentno i pravodobno, koristeći se svim postojećim nacionalnim i europskim propisima kako bi se zaštitila temeljna prava i brzo izvršila pravda u konkretnim slučajevima te spriječila pojava „kulture” nekažnjavanja napada na novinare.

(5) Države članice potiču se na suradnju i razmjenu informacija, stručnog znanja i primjera najbolje prakse s drugim državama članicama i, prema potrebi, s međunarodnim institucijama o slučajevima povezanima sa sigurnošću novinara. Države članice potiču se da u rješavanje kaznenih djela protiv novinara prema potrebi uključe nadležna europska tijela, kao što su Europol i Eurojust.

Suradnja između tijela kaznenog progona, novinara i udruženja koja predstavljaju novinare

(6) Države članice trebale bi uspostaviti koordinacijske centre i/ili protokole za suradnju između predstavnika njihovih policijskih snaga i sigurnosnih službi, pravosuđa, lokalnih javnih tijela i medijskih tijela, uključujući udruženja novinara i sindikate te tijela za samoregulaciju medija. Države članice potiču se na promicanje kontinuiranog dijaloga između tijela kaznenog progona i novinara o načinima sprečavanja i suzbijanja prijetnji i napada na novinare, uz sudjelovanje tijela za samoregulaciju medija. Države članice potiču se na razmjenu primjera najbolje prakse u vezi s takvim mjerama koordinacije i suradnje.

(7) Države članice trebale bi pružiti pravodobnu i učinkovitu osobnu zaštitu novinarima i drugim medijskim djelatnicima čija je sigurnost u stvarnoj opasnosti od fizičkog napada zbog njihova rada. Konkretno, države članice trebale bi brzo osigurati mjere osobne zaštite istraživačkim novinarima i novinarima koji izvještavaju o korupciji, organiziranom kriminalu ili terorizmu, a koji su prijavili prijetnje policiji. Za novinarke i novinare koji su pripadnici manjina posebno su važne mjere osobne zaštite, uključujući naloge za zaštitu. Posebne zaštitne mjere trebalo bi pažljivo razmotriti i za bližu rodbinu novinara i drugih medijskih djelatnika.

Neovisni mehanizmi odgovora i potpore

(8) Države članice trebale bi u suradnji s predstavnicima novinara podupirati uvođenje specijaliziranih službi, tj. mehanizama za brzi odgovor, koje bi pružale pravne savjete, psihološku potporu i skloništa novinarima i drugim medijskim djelatnicima kojima su upućene prijetnje. Te specijalizirane službe za pružanje potpore trebale bi djelovati i kao kontaktne točke i telefonska podrška u hitnim slučajevima.

(9) Te kontaktne točke trebale bi pružati odgovarajuću potporu novinarima i redakcijama u suočavanju s prijetnjama i uznemiravanjem novinara na internetu, pa i s prijetnjama i uznemiravanjem novinara zbog njihova spola, spolne orijentacije, etničkog ili socijalnog podrijetla ili bilo kojeg drugog razloga navedenog u članku 21. Povelje.

(10) Takve specijalizirane službe trebale bi biti potpuno neovisne o tijelima kaznenog progona, a pristup njima trebao bi biti besplatan. Države članice trebale bi obavijestiti novinare i druge medijske djelatnike o dostupnim kontaktnim točkama i službama za potporu te ih se potiče da uspostave posebne internetske stranice na kojima će te točke i službe biti jednostavno i pregledno prikazane. Kontaktne točke i službe za potporu trebale bi biti lako dostupne osobama s invaliditetom. Države članice trebale bi olakšati suradnju među tim kontaktnim točkama na nacionalnoj razini i na razini EU-a.

Pristup mjestima događanja i izvorima informacija

(11) Države članice trebale bi osigurati da javna tijela i institucije uspostave transparentne, pravedne i nediskriminirajuće uvjete i postupke u skladu s kojima novinari i drugi medijski djelatnici mogu prisustvovati i postavljati pitanja na tiskovnim konferencijama i sličnim događanjima te im omogućiti dobivanje pristupa dokumentima i drugim informacijama kojima raspolažu javna tijela i institucije, među ostalim i digitalnim putem. Javne ustanove trebale bi imati jasno prepoznatljive kontaktne točke za pristup dokumentima koji su lako dostupni elektroničkim putem.

(12) Sve države članice potiču se na pristupanje i provedbu normi iz Konvencije Vijeća Europe o pristupu službenim dokumentima i onih iz sudske prakse Europskog suda za ljudska prava. Konkretno, države članice trebale bi osigurati da nacionalni upravni postupci za pristup dokumentima ne budu kompliciranii i da se na zahtjeve za pristup informacijama odgovara bez nepotrebne odgode, u skladu s najboljim upravnim normama. Države članice trebale bi osigurati da odluke kojima se odbija pristup dokumentima ili informacijama budu propisno obrazložene. Odluke nacionalnih sudova koje se odnose na predmete o pristupu informacijama moraju se brzo izvršiti.

(13) Države članice trebale bi uvoditi akreditacije samo kad postoji stvarna i opravdana potreba da se na određenom službenom događanju ograniči broj novinara i drugih medijskih djelatnika. Države članice trebale bi prema potrebi osigurati da njihova javna tijela provode jasne, transparentne i nediskriminirajuće postupke akreditacije za sve uključene pojedince i organizacije, pa tako i novinare i druge medijske djelatnike. Države članice trebale bi se uvjeriti da se novinarima i drugim medijskim djelatnicima ne uskraćuju akreditacije samo na temelju njihove profesionalne pripadnosti.

(14) Države članice ne bi trebale uvoditi stroge formalne uvjete za novinarske iskaznice i druge dokumente za potvrđivanje profesionalnog statusa novinara. Države članice trebale bi i osigurati da su njihova tijela kaznenog progona i predstavnici javne uprave upoznati sa svim vrstama dostupnih postupaka akreditacije za novinare i druge medijske djelatnike kako bi se rizik od neizdavanja akreditacije sveo na najmanju mjeru.

Osposobljavanje

(15) Države članice potiču se na promicanje kontinuiranog razvoja kompetencija i vještina u svim strukama relevantnima za zaštitu novinara i drugih medijskih djelatnika. Konkretno, države članice trebale bi razviti i organizirati module osposobljavanja za tijela kaznenog progona, suce i tužitelje, kao i za sva relevantna tijela uključena u digitalnu sigurnost.

(16) Države članice trebale bi podupirati tijela za samoregulaciju medija, udruženja novinara i predstavnike novinarskog sektora u njihovu osposobljavanju, a posebno u organizaciji modula osposobljavanja o sprečavanju i suzbijanju nasilja i uznemiravanja novinara i drugih medijskih djelatnika, osobito kad su usmjereni na novinarke, novinare koji su pripadnici manjina i one koji izvještavaju o ravnopravnosti. Takve module osposobljavanja trebalo bi predložiti upraviteljima redakcija kako bi stekli vještine za učinkovito sprečavanje i suzbijanje uznemiravanja, prijetnji i nasilja, među ostalim na radnom mjestu, te za pružanje potpore žrtvama.

(17) Države članice potiče se da promiču i podupiru prilagođeno interno osposobljavanje novinara i drugih medijskih djelatnika unutar njihovih medijskih kuća, uključujući one koji su u nestandardnim radnim odnosima, posebno u pogledu nužnih postupaka upravljanja izvanrednim situacijama na internetu i izvan njega. To bi moglo uključivati internu analizu rizika i sigurnosne protokole za njihove novinare i druge medijske djelatnike. Konkretno, takvi bi protokoli novinarima i drugim medijskim djelatnicima trebali dati jasne upute za postupanje u kritičnim situacijama. Sigurnosni protokoli trebali bi obuhvaćati i osobe s invaliditetom, a osposobljavanju bi trebali imati pristup i novinari i drugi medijski djelatnici s invaliditetom.

Gospodarska i socijalna zaštita

(18) Države članice trebale bi doprinijeti stvaranju poticajnog profesionalnog okruženja za novinare i druge medijske djelatnike, uključujući one koji su u nestandardnim radnim odnosima, osiguravanjem pristupa formalnoj i učinkovitoj socijalnoj zaštiti i drugim praktičnim mjerama potpore. Konkretno, države članice trebale bi stalno jačati pristup socijalnoj zaštiti od nezaposlenosti, bolesti, invaliditeta i profesionalnih rizika, te programima umirovljenja. Takav pristup trebalo bi ojačati uvođenjem obveznog sudjelovanja zaposlenika, neovisno o vrsti njegova radnog odnosa, i barem dobrovoljnog sudjelovanja samozaposlenih osoba.

POSEBNE PREPORUKE O ZAŠTITI I SIGURNOSTI NOVINARA TIJEKOM PROSVJEDA I DEMONSTRACIJA

Uloga novinara tijekom prosvjeda i demonstracija

(19) Države članice trebale bi prepoznati ulogu novinara na javnim okupljanjima, prosvjedima i demonstracijama u informiranju javnosti o takvim događanjima te bi trebale osigurati da novinari i drugi medijski djelatnici na takvim događanjima mogu raditi sigurno i bez ograničenja. Države članice trebale bi osigurati redovito osposobljavanje za tijela kaznenog progona kako bi mogla bolje jamčiti javnu sigurnost i istodobno zaštititi novinare i ne ometati ih u izvješćivanju.

Standardni operativni postupci i strategije za smanjenje rizika

(20) Države članice trebale bi se povezati sa svojim tijelima kaznenog progona kako bi uspostavile učinkovite standardne operativne postupke ili strategije za smanjenje rizika kako bi zaštitile novinare koji izvješćuju o prosvjedima i demonstracijama. Trebalo bi se savjetovati s predstavnicima novinara, tijelima za samoregulaciju medija i predstavnicima civilnog društva koji su stručnjaci u tom području kako bi se utvrdila rizična područja, uključujući moguće sukobe zbog novinarskog izvješćivanja ako ono ometa rad tijela kaznenog progona.

Komunikacija između novinara i tijela kaznenog progona prije i tijekom prosvjeda i demonstracija

(21) Države članice trebale bi nastojati osigurati učinkovitu komunikaciju između novinara i tijela kaznenog progona tijekom prosvjeda i demonstracija. U tu svrhu države članice potiču se da imenuju časnike za vezu koji su dužni osigurati da tijela kaznenog progona jasno obavijeste novinare o sigurnosnim mjerama koje treba primijeniti na javnim okupljanjima. Kad je to moguće, ti časnici za vezu trebali bi prije planiranih prosvjeda ili demonstracija obavijestiti novinare i druge medijske djelatnike o mogućim rizicima.

Metode vizualne identifikacije novinara tijekom prosvjeda i demonstracija

(22) Države članice trebale bi u suradnji s predstavnicima novinara i tijela za samoregulaciju medija utvrditi učinkovite i primjerene metode identifikacije novinara tijekom prosvjeda i demonstracija. To bi moglo uključivati dogovor o oblicima vizualne identifikacije kako bi se novinari i drugi medijski djelatnici koji izvješćuju s takvih okupljanja razlikovali od drugih sudionika, u mjeri u kojoj ta identifikacija ne ugrožava dodatno novinare i ne ometa njihov rad.

Redoviti dijalog i izvješćivanje

(23) Države članice trebale bi poticati kontinuiranu i redovitu razmjenu stajališta između tijela kaznenog progona i novinarskih udruženja kako bi zaštitne mjere koje poduzimaju ta tijela bile učinkovite i kako ne bi ometale izvješćivanje novinara i drugih medijskih djelatnika s prosvjeda ili demonstracija. Države članice trebale bi poticati svoja tijela kaznenog progona da na nacionalnoj razini izrade izvješća o konkretnim mjerama poduzetima za jačanje sigurnosti novinara tijekom prosvjeda i demonstracija.

POSEBNE PREPORUKE ZA JAMČENJE SIGURNOSTI NA INTERNETU I DIGITALNOG JAČANJA POLOŽAJA

Suradnja s javnim vlastima i novinarskim sektorom

(24) Države članice trebale bi predvidjeti da nacionalna regulatorna tijela ili institucije i tijela ili institucije za regulaciju medija i druga nadležna regulatorna tijela ili institucije koji su odgovorni za izvršavanje zakonodavstva na internetu i kibersigurnost uspostave radne skupine specijalizirane za prikupljanje informacija i primjera najbolje prakse u cilju sprečavanja napada i prijetnji novinarima na internetu. Države članice trebale bi osigurati da ta tijela podnose redovita izvješća o svojim nalazima, procjenjujući učinkovitost nacionalnih mjera za suzbijanje kibernapada na novinare. U izvješćima bi posebnu pozornost trebalo posvetiti položaju novinarki, novinara koji su pripadnici manjina i onih koji izvješćuju o ravnopravnosti te bi ona trebala uključivati statističke podatke po spolu, ako su dostupni. Države članice trebale bi promicati redoviti dijalog između tih tijela i tijela za samoregulaciju medija, udruženja novinara te predstavnika novinarskog sektora i civilnog društva, posebno radi jačanja kibersvijesti i digitalnih vještina među novinarima kako bi mogli poduzeti mjere samozaštite.

Suradnja s internetskim platformama i civilnim društvom

(25) Države članice potiču se na promicanje suradnje između internetskih platformi i organizacija ili tijela koji djeluju na njihovu državnom području, a koji imaju potrebno stručno znanje u suzbijanju prijetnji, uznemiravanja i poticanja na mržnju usmjerenih protiv novinara, primjerice poticanjem njihove potencijalne uloge provjerenih označivača. Države članice trebale bi u bliskoj suradnji s internetskim platformama poticati uspostavu digitalnog okruženja u kojem je onemogućeno korištenje internetskih usluga za napad na novinare, posebno razvojem strategija za suzbijanje organiziranih napada. Države članice trebale bi poticati pružatelje internetskih usluga da sve mjere za suzbijanje konkretnih prijetnji novinarima učine transparentnijima.

Zaštita od internetskog nadzora

(26) Države članice trebale bi osigurati punu provedbu europskih i nacionalnih pravnih okvira o povjerljivosti komunikacija i privatnosti na internetu kako novinari i drugi medijski djelatnici ne bi bili predmet nezakonitog praćenja ili nadzora na internetu. Timovi država članica za odgovor na računalne sigurnosne incidente ili druga nadležna tijela ili institucije trebali bi izraditi i objaviti smjernice o kiberhigijeni za novinare. Trebali bi na zahtjev pomagati novinarima koji žele saznati jesu li njihovi uređaji ili internetski računi kompromitirani da dobiju usluge uglednih forenzičkih istražitelja u području kibersigurnosti.

POSEBNE DODATNE PREPORUKE ZA JAČANJE POLOŽAJA I ZAŠTITU NOVINARKI I NOVINARA KOJI SU PRIPADNICI MANJINA ILI ONIH KOJI IZVJEŠĆUJU O RAVNOPRAVNOSTI

Jačanje položaja novinarki, novinara koji su pripadnici manjina i onih koji izvješćuju o ravnopravnosti

(27) Države članice trebale bi podupirati projekte ili inicijative čiji je cilj jačanje položaja novinarki, novinara koji su pripadnici manjina i onih koji izvješćuju o ravnopravnosti. Pri izradi takvih inicijativa države članice potiču se da uzmu u obzir stajališta civilnog društva, akademske zajednice, medijskih tijela i medijskog sektora.

Transparentnost i izvješćivanje

(28) Države članice potiču se da poduzmu mjere za poboljšanje transparentnosti u izvješćivanju i prikupljanju podataka o napadima i diskriminaciji nad novinarkama, novinarima koji su pripadnici manjina i onima koji izvješćuju o ravnopravnosti. Države članice trebale bi poticati svoja nacionalna tijela za ravnopravnost da redovito izvješćuju o položaju tih novinara.

Ravnopravnost i uključenost u medijski sektor

(29) Države članice trebale bi promicati i podupirati mjere za poticanje ravnopravnosti i uključenosti u medijskom sektoru i u redakcijama. U tu bi svrhu trebale neprestano raditi na tome da novinarke, novinari koji su pripadnici manjina i oni koji izvješćuju o ravnopravnosti imaju jednake mogućnosti za rad i da mogu raditi u sigurnom i uključivom okruženju.

(30) Države članice trebale bi održavati redovite dijaloge s predstavnicima novinara i tijela za samoregulaciju medija kako bi se u redakcijama i na izvršnim funkcijama u medijskom sektoru promicala ravnopravnost i uključenost. Takvi dijalozi trebali bi biti usmjereni na mehanizme pružanja potpore novinarkama, novinarima koji su pripadnici manjina i onima koji izvješćuju o ravnopravnosti, a koji mogu biti izloženi različitim oblicima uznemiravanja i nasilja. Države članice trebale bi poticati sklapanje kolektivnih ugovora radi rješavanja tih pitanja.

Kampanje za jačanje svijesti i pružanje informacija

(31) Države članice potiču se da podupiru inicijative, poput inicijativa organizacija civilnog društva za jačanje svijesti i organiziranje kampanja za sprečavanje i suzbijanje nasilja i uznemiravanja novinarki, novinara koji su pripadnici manjina i onih koji izvješćuju o ravnopravnosti, te da pružaju informacije o tome kako zatražiti pomoć i potporu. Države članice potiču se i da podrže inicijative za razmjenu primjera najbolje prakse među informativnim medijskim organizacijama u svrhu razvoja učinkovitih politika ravnopravnosti.

PRUŽANJE INFORMACIJA, IZVJEŠĆIVANJE I PRAĆENJE

(32) Kako bi se omogućilo praćenje mjera i aktivnosti poduzetih za provedbu ove Preporuke, države članice trebale bi 18 mjeseci nakon njezina donošenja, a nakon toga na zahtjev, Komisiji dostaviti sve relevantne informacije o takvim mjerama i aktivnostima. U tu svrhu trebale bi redovito prikupljati ažurirane i dosljedne podatke te, prema potrebi, razvijati alate za izvješćivanje kako bi se dobile usporedive informacije. Podaci bi se trebali prikupljati samo u analitičke svrhe.

(33) Komisija će s državama članicama i dionicima na relevantnim forumima sudjelovati u raspravama o mjerama i aktivnostima poduzetima za provedbu Preporuke, a posebno u okviru Europskog foruma za informativne medije. Komisija će provoditi i evaluacije u kojima će se ocijeniti napredak u provedbi ove Preporuke na temelju ključnih pokazatelja uspješnosti i uzimajući u obzir nalaze Komisijinih godišnjih izvješća o vladavini prava.

ADRESATI

Ova je Preporuka upućena državama članicama.

Sastavljeno u Bruxellesu 16. rujna 2021.

Za Komisiju
Thierry BRETON
Član Komisije